

Ο Τριαδικός Θεός: Η γνώση του Θεού ως κοινωνία της δόξης Αυτού

Ορθοδοξία / Θεολογία

Βασίλειος Γκρίλλας, Θεολόγος, ΜΑ Θεολογίας

Το μεγαλύτερο απόπημα της ανθρώπινης φύσης σε σχέση με τον Τριαδικό Θεό είναι να επιχειρήσει την κατανόηση Αυτού, μέσα από σχήματα νοησιαρχικών πεδίων γνώσεως. Ο Θεός σαφώς και «γνωρίζεται» μέσα από ουσιαστικές μαθησιακές διαδικασίες και μέσα από παραδοχές των αληθειών που αποκαλύπτει στον άνθρωπο και ο άνθρωπος τις αποδέχεται με γνώμονα την πίστη. Προς τούτα ο Θεός «γνωρίζεται» μέσα από τις σωτηριολογικές ενέργειες Του προς τον άνθρωπο, έτσι όπως αυτές καταγράφονται στα κείμενα της Αγίας Γραφής [1] και μαρτυρούνται μέσα από την Ιερή Παράδοση [2] της Εκκλησίας ως δεδομένα αλήθειας της θείας αποκάλυψης. Όμως αυτή η γνώση του Θεού εξ' ορισμού και εξ' αντικειμένου είναι σχετική [3].

Ασφαλές πεδίο πληρέστερης κατανόησης του Θεού παρέχεται μέσα από την ενεργοποίηση του πεδίου της ελεύθερης βούλησης του ανθρώπου. Όταν ο

άνθρωπος συγκατατίθεται ελεύθερα στο δόγμα ότι ο Θεός είναι πέρα από την ανθρώπινη φύση τότε πραγματικά προσλαμβάνει δια του νου του τις αποκεκαλυμμένες δια του Χριστού θείες αλήθειες. Παράλληλα ελεύθερα παραδέχεται την οντολογική διαφορά κτιστού και ακτίστου, Κτίστη και κτίσης, Πλάστη και πλάσματος κατανοώντας εκούσια την διαφορά Θεού και ανθρώπου [4]. Στη βάση αυτών των δεδομένων της ουσιαστικής ενεργοποίησης του λόγου της ανθρώπινης φύσης συντελείται η προσφορά του αποδεχομένου την Αποκάλυψη προς τον αποκαλύπτοντα Θεό [5]. Στην τελείωση αυτής της προσφοράς ο πιστός καταλαμβάνεται δια των μυστικών ακτίνων της Τριαδικής Δόξας μετέχοντας στις άκτιστες θείες ενέργειες του Θεού [6]. Σε αυτό το περιβάλλον μετοχής επιτυγχάνεται η γνώση της Αλήθειας και ενεργείται η αληθής Θεογνωσία. Μέγιστο περιβάλλον αληθούς γνώσης του Θεού δια της μετοχής στην θεία δόξα Του είναι το Μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας όπου ο πιστός κοινωνεί του Σώματος και του Αίματος του Χριστού και ουσιαστικά συνάπτεται στην μακαριότητα της δόξας του Τριαδικού Θεού [7]. Ουσιαστικά στην κατάσταση αυτής της γνώσης ο πιστός ζει εν τω Χριστώ και ο Χριστός ζει εν αυτώ [8].

Όσο ο πιστός προχωρεί εντός της Εκκλησίας στην πνευματική του αύξηση [9], τόσο προάγεται στην θεία δόξα οικοδομώντας την αληθή περί του Θεού γνώση. Ουσιαστικά, όσο προάγεται ο πιστός στην κατά Χριστό και εν Χριστώ πνευματική ζωή, τόσο συσσωματώνεται στο δεδοξασμένο σώμα του Χριστού [10]. Αφετηρία αυτής της πνευματικής πορείας είναι το Μυστήριο του Βαπτίσματος [11] μέσω του οποίου ο άνθρωπος ως ίδιο πρόσωπο καρπώνεται τα σωτήρια αποτελέσματα της δια του Θεανθρώπου αναπλάσεως της ανθρώπινης φύσης. Με το Βάπτισμα ο

άνθρωπος εισέρχεται στο χώρο της Εκκλησίας, που αποτελεί το μυστικό σώμα του Χριστού που είναι η κεφαλή της Εκκλησίας [12], θέτοντας αρχές θεογνωσίας καθόσον ενδύεται Χριστόν, συμμετέχοντας έτσι στην δόξα του Σώματος Αυτού [13]. Ο Γρηγόριος ο Νανζιανζηνός αναφέρει ότι ο άνθρωπος με το Βάπτισμα «μεταποιείται» διότι: α) ενδυόμενος Χριστόν μετέχει στην θεία δόξα Του και β) διότι η εικόνα του ανθρώπου που είναι κατ' εικόνα Θεού πλασμένος, κοινωνεί με την εικόνα του Θεού όπως αυτή καταλάμπει στο δεύτερο Πρόσωπο του Τριαδικού Θεού [14].

Στην Εκκλησία η κοινωνία του ανθρώπου με τον Χριστό, αποκαλύπτει την δόξα Του και καθιστά τον άνθρωπο μέτοχο της θείας δυνάμεως. Μάλιστα όλο αυτό το μεγαλείο της φανέρωσης της θείας δόξας και της μετοχής του ανθρώπου σε αυτήν, η Ορθόδοξη διδασκαλία την προβάλλει με την πίστη ότι συντελείται και επιτελείται με την παρουσία του τρίτου Προσώπου του Τριαδικού Θεού δηλ. του Αγίου Πνεύματος [15].

Το Άγιο Πνεύμα αποτελεί τον φορέα κάθε ενέργειας του Θεού προς τον άνθρωπο. Χαρακτηριστικά ο Μέγας Βασίλειος, τονίζοντας αυτή την πορεία γνώσεως του Θεού αναφέρει ότι η αποκατάσταση στον Παράδεισο επιτελείται δια του Αγίου Πνεύματος [16], η άνοδος του ανθρώπου προς την Βασιλεία των Ουρανών επιτελείται ωσαύτως δια του Αγίου Πνεύματος και βεβαίως ακόμα και η παρρησία για να αποκαλείται από τον άνθρωπο ο Θεός Πατέρας, είναι έργο του Αγίου Πνεύματος [17]. Σαφώς η μετοχή του ανθρώπου στην χάρη του Χριστού και στην δόξα Του καθώς και το επίτευγμα της ανθρώπινης φύσης να γίνεται μέτοχος του φωτός, είναι έργο του Αγίου Πνεύματος [18].

Μέσω της καθάρσεως του Βαπτίσματος και του φωτισμού που παρέχει στον πιστό, και μέσω του μυστηρίου του Χρίσματος όπου παρέχονται οι δωρεές του Αγίου Πνεύματος στον φωτισθέντα [19], ο άνθρωπος γίνεται μέτοχος της αχράντου δόξας του Θεού την οποία και ενδύεται. Έτσι καθίσταται πνευματοφόρος και κατοικητήριο Πνεύματος Αγίου. Ουσιαστικά δηλαδή μέσω αυτών των δύο μυστηρίων, Βαπτίσματος και Χρίσματος, ο άνθρωπος γίνεται χριστοφόρος και πνευματοφόρος. Χριστοφόρος διότι ενδύεται δια του Βαπτίσματος τον Χριστό στον Οποίο και συσσωματώνεται, και πνευματοφόρος διότι λαμβάνει εν εαυτώ θείας δόξης Πνεύμα Άγιο [20].

Αυτή η θεία δόξα στην οποία ο πιστός μετέχει εν Αγίω Πνεύματι δια του Ιησού Χριστού, είναι η ενιαία δόξα της Αγίας Τριάδος. Στην βάση αυτή κάθε φορά που στην Αγία Γραφή καταγγέλλεται είτε η δόξα του Πατρός, είτε η δόξα του Υιού, η δόξα του Αγίου Πνεύματος, ουσιαστικά καταγγέλλεται το σύνολο της δόξας του Τριαδικού Θεού καθόσον όπου Πατήρ εκεί και Υιός και Πνεύμα, όπου Υιός εκεί και Πατήρ και Πνεύμα, όπου Πνεύμα εκεί και Πατήρ και Υιός. Αυτό διότι η Αγία Τριάδα παραμένει πάντα αμέριστη, αδιαίρετη και ενιαία [21]. Έτσι μέσα από την Αγία Γραφή αποκαλύπτεται στον άνθρωπο η δόξα του Πατρός δια του Υιού ενώ άλλοτε πάλι φανερώνεται η δόξα η δόξα του Πατρός ή του Υιού εν Αγίω Πνεύματι [22]. Ο άνθρωπος μέσα από αυτή τη φανέρωση της θείας δόξας αποκτά γνώση της δόξας

του Θεού Πατρός [23], και γίνεται μέτοχος σε αυτήν [24]. Αυτή η δόξα προσφέρεται και εκ του Υιού στον άνθρωπο με μοναδικό τρόπο καθόσον ο ίδιος ο Χριστός αναφέρει ότι προσφέρει στην ανθρώπινη φύση την ίδια δόξα που ο ίδιος λαμβάνει εκ του Πατρός με σκοπό οι άνθρωποι να παραμένουν ενωμένοι [25] στο υπόδειγμα της ενότητας της Αγίας Τριάδος [26]. Παράλληλα σε αυτή την δόξα ζώντας οι πιστοί προάγονται διηνεκώς και συνάπτονται προς το Άγιο Πνεύμα, το Πνεύμα της δόξας που αναπαύεται σε κάθε πιστό [27].

Η μετοχή του ανθρώπου στην δόξα του Θεού αποτελεί πορεία στην Θεογνωσία [28]. Μέσα από την μετοχή στις άκτιστες θείες ενέργειες η ανθρώπινη φύση δύναται μυστηριακά να αποκτήσει γνώση Θεού κατ' αποκάλυψη [29] στα δεδομένα των δυνατοτήτων του πεπερασμένου ανθρώπινου νου και πάντα στην διάκριση της διαφοράς του κτιστού ανθρώπου και του άκτιστου Θεού [30].

Παραπομπές:

- 1. Ν. Ξεξάκη, *Ορθόδοξος Δογματική, Προλεγόμενα εις την Ορθόδοξον Δογματικήν*, τ. Α', Έννοια, Αθήνα 2006, σελ. 87 και εξ..**
- 2. Ν. Ξεξάκη, ο.π., σελ. 118 και εξ.**
- 3. Ν. Ματσούκα, *Δογματική και Συμβολική Θεολογία Α'*, Εισαγωγή στην θεολογική γνωσιολογία, Πουρναρά, Θεσ/νίκη, 2000, σελ.28-30.**
- 4. Νίκου Ματσούκα, *Δογματική και Συμβολική Θεολογία Β'*, Έκθεση της ορθόδοξης πίστης σε αντίπαράθεση με τη δυτική χριστιανοσύνη, Πουρναρά, Θεσ/νίκη 2003, σελ. 46-58.**
- 5. Ν. Ξεξάκη, *Ορθόδοξος Δογματική, Προλεγόμενα εις την Ορθόδοξον Δογματικήν*, τ. Α', Έννοια, Αθήνα 2006, σελ. 26-30.**
- 6. Χρυσοστόμου Α. Σταμούλη, *Περί Φωτός, Προσωπικές ή φυσικές ενέργειες; Συμβολή στη σύγχρονη περί Αγίας Τριάδος Προβληματική στον Ορθόδοξο χώρο*, Λειμών Αμφιλαφής 4, Παλίμψηστον, Θεσ/νίκη 1999, σελ. 33-44.**
- 7. Νικοδήμου Σκρέττα (Αρχιμ.), *Η Θεία Ευχαριστία και τα προνόμια της Κυριακής κατά τη διδασκαλία των Κολλυβάδων*, Εκδ. Π. Πουρναρά, Θεσ/νίκη, σελ. 89 και 587-598.**
- 8. Ρωμ.6,11: «ούτω και υμείς λογίζεσθε εαυτούς νεκρούς μεν είναι τη αμαρτία, ζώντας δε τω Θεώ εν Χριστώ Ιησού τω Κυρίω ημών.»**
- 9. Χρήστου Βούλγαρη, *Η Ενότης της Αποστολικής Εκκλησίας*, Ανάλεκτα Βλατάδων 19, Πατριαρχικόν Ίδρυμα Μελετών, Θεσ/νίκη, 1974, σελ. 98-100.**
- 10. Εφ. 1, 17-23: «ίνα ο Θεός του Κυρίου ημών Ιησού Χριστού, ο πατήρ**

της δόξης, δώη υμίν πνεύμα σοφίας και αποκαλύψεως εν επιγνώσει αυτού, πεφωτισμένους τους οφθαλμούς της καρδίας υμών εις το ειδέναι υμάς τις εστιν η ελπίς της κλήσεως αυτού, και τις ο πλούτος της δόξης της κληρονομίας αυτού εν τοις αγίοις, και τι το υπερβάλλον μέγεθος της δυνάμεως αυτού εις ημάς τους πιστεύοντας κατά την ενέργειαν του κράτους της ισχύος αυτού, ην ενήργησεν εν τω Χριστώ εγείρας αυτόν εκ νεκρών, και εκάθισεν εν δεξιά αυτού εν τοις επουρανίοις υπεράνω πάσης αρχής και εξουσίας και δυνάμεως και κυριότητος και παντός ονόματος ονομαζομένου ου μόνον εν τω αιώνι τούτω, αλλά και εν τω μέλλοντι· και πάντα υπέταξεν υπό τους πόδας αυτού, και αυτόν έδωκε κεφαλήν υπέρ πάντα τη εκκλησία, ήτις εστί το σώμα αυτού, το πλήρωμα του τα πάντα εν πάσι πληρουμένου.»

11. Ν.Ε.Μηστοπούλου, *Θέματα Ορθοδοξου Δογματικής Διδασκαλίας*, Πανεπιστημικαί Παραδόσεις Δογματικής, Αθήναι 1983, σελ. 305-312.

12. Κολ. 1,18-22: «και αυτός εστιν η κεφαλή του σώματος, της εκκλησίας· ος εστιν αρχή, πρωτότοκος εκ των νεκρών, ίνα γένηται εν πάσιν αυτός πρωτεύων, ότι εν αυτώ ευδόκησε παν το πλήρωμα κατοικήσαι και δι' αυτού αποκαταλλάξαι τα πάντα εις αυτόν, ειρηνοποιήσας διά του αίματος του σταυρού αυτού, δι' αυτού είτε τα επί της γης είτε τα εν τοις ουρανοίς· και υμάς ποτε όντας απηλλοτριωμένους και εχθρούς τη διανοία εν τοις έργοις τοις πονηροίς, νυνί δε αποκατήλλαξεν εν τω σώματι της σαρκός αυτού διά του θανάτου, παραστήσαι υμάς αγίους και αμώμους και ανεγκλήτους κατενώπιον αυτού,»

13. Γαλ. 3,22-27: «αλλά συνέκλεισεν η γραφή τα πάντα υπό αμαρτίαν, ίνα η επαγγελία εκ πίστεως Ιησού Χριστού δοθή τοις πιστεύουσι. Προ δε του ελθείν την πίστιν υπό νόμον εφρουρούμεθα συγκλεκλεισμένοι εις την μέλλουσαν πίστιν αποκαλυφθήναι. ώστε ο νόμος παιδαγωγός ημών γέγονεν εις Χριστόν, ίνα εκ πίστεως δικαιωθώμεν· ελθούσης δε της πίστεως ουκέτι υπό παιδαγωγόν εσμεν. πάντες γαρ υιοί Θεού εστε διά της πίστεως εν Χριστώ Ιησού· όσοι γαρ εις Χριστόν εβαπτίσθητε, Χριστόν ενεδύσασθε.»

14. Γρηγορίου Νανζιανζηνού, Λόγος 40ος, Εις το Άγιον Βάπτισμα, Ρ.Γ. 36, 372Α: «Ειπέ (τω διαβόλω) τη σφραγήδι θαρρήσας· Εικών ειμί και αυτός Θεού· της άνω δόξης ούπω δι' έπαρσιν, ώσπερ συ , καταβέβλημαι· Χριστόν ενδύομαι· Χριστόν μεταπεποίημαι τωβαπτήσματι.».

15. Α' Πέτρου 4,13-14: «αλλά καθό κοινωνείτε τοις του Χριστού παθήμασι, χαίρετε, ίνα και εν τη αποκαλύψει της δόξης αυτού χαρήτε αγαλλιώμενοι. Ει ονειδίζεσθε εν ονόματι Χριστού, μακάριοι, ότι το της δόξης και δυνάμεως και το του Θεού Πνεύμα εφ' υμάς αναπαύεται· κατά μεν αυτούς βλασφημείται, κατά δε υμάς δοξάζεται.».

16. Γεωργίου Μεταληνού (πατρός), *Εξ' ύδατος και πνεύματος, Η Θεολογία του αγίου Βαπτίσματος, Σειρά Λογική Λατρεία 13, Το Άγιο Βάπτισμα, Η ένταξή μας στην Εκκλησία του Χριστού, Αποστολική Διακονία, Αθήνα 2002, σελ. 32.*
17. Ιω. Καρμίρη, *Το Ορθόδοξο Δόγμα της εν Χριστώ Σωτηρίας, Ανάτυπον εκ του Ορθοδόξου Τύπου, Αθήναι 1983, σελ. 16-23.*
18. Μ.Βασιλείου, *Περί του Αγίου Πνεύματος 15,36, Ρ.Γ. 132B: «δια Πνεύματος Αγίου η εις παράδεισον αποκατάστασις· η εις υιοθεσίαν επάνοδος· η παρρησία του καλείν Πατέρα τον Θεόν, κοινωνόν γενέσθαι της χάριτος του Χριστού, τέκνον φωτός χρηματίζουν, δόξης αϊδίου μετέχειν»*
19. Ν.Ε.Μηστοπούλου, *Θέματα Ορθοδοξου Δογματικής Διδασκαλίας, Πανεπιστημικαί Παραδόσεις Δογματικής, Αθήναι 1983, σελ. 312-314.*
20. Αμφιλοχίου Ράντοβιτς (Ιερομονάχου), *Το Μυστήριο της Αγίας Τριάδος κατά τον Γρηγόριον τον Παλαμάν, Ανάλεκτα Βλατάδων (16), Πατριαρχικόν Ίδρυμα Πατερικών Μελετών, Θεσ/νίκη 1973, σελ.29-34.*
21. Αμφιλοχίου Ράντοβιτς , ο.π. σελ. 154.
22. Αμφιλοχίου Ράντοβιτς (Ιερομ.), *Ο Τριαδολογικός χαρακτήρ της Ορθοδόξου Πνευματολογίας, εν Θεολογικαί Μελέται, Περί Αγίου Πνεύματος, «Σύναξις Ορθοδόξων Θεολόγων» Καινούργιο Λαμίας 18-22 Αυγούστου 1970, Εισηγήσεις, εκδ. Άρτος Ζωής, Αθήναι 1971, σελ. 8 και εξ.*
23. Β'Κορ. 4,6: «ότι ο Θεός ο ειπών εκ σκότους φως λάμψαι, ος έλαμψεν εν ταίς καρδίαις ημών προς φωτισμόν της γνώσεως της δόξης του Θεού εν προσώπω Ιησού Χριστού.»
24. Ρωμ. 8,30: «ούς δε προώρισε, τούτους και εκάλεσε, και ούς εκάλεσε, τούτους και εδικαίωσεν, ούς δε εδικαίωσε, τούτους και εδόξασε.»
25. Ιεροθέου Βλάχου, (Αρχ.), *Μικρά Είσοδος στην Ορθοδοξη Πνευματικότητα, Σειρά Θεωρία και Πράξη, Αποστολική Διακονία, Αθήνα, 1992, σελ. 39.*
26. Ιω. 17,22: «καγώ την δόξαν ην δέδωκάς μοι δέδωκα αυτοίς, ίνα ώσιν εν καθώς ημείς εν εσμέν». και Β'Κορ.3,17-18: «ο δε Κύριος το Πνεύμά εστιν· ου δε το Πνεύμα Κυρίου, εκεί ελευθερία. ημείς δε πάντες ανακεκαλυμμένω προσώπω την δόξαν Κυρίου κατοπτριζόμενοι την αυτήν εικόνα μεταμορφούμεθα από δόξης εις δόξαν, καθάπερ από Κυρίου Πνεύματος.»
27. Α'Πετρ. 4,13-14: «αλλά καθό κοινωνείτε τοις του Χριστού παθήμασι, χαίρετε, ίνα και εν τη αποκαλύψει της δόξης αυτού χαρήτε αγαλλιώμενοι. 14 Ει ονειδίξεσθε εν ονόματι Χριστού, μακάριοι, ότι το της δόξης και δυνάμεως και το του Θεού Πνεύμα εφ' υμάς αναπαύεται· κατά μεν αυτούς βλασφημείται, κατά δε υμάς δοξάζεται.»

28. Χρήστου Γιανναρά, *Η Θεολογία της απουσίας και της αγνωσίας του Θεού*, Με αναφορές στις αρεοπαγιτικές συγγραφές και στον Martin Heidegger, Αθήνα 1967, σελ. 77-79.
29. Eberhard Jungel (Translated by Horton Harris), *The Doctrine of the Trinity*, Scottish Academic Press, Edinburg & London, 1976, σελ. 1-29.
30. Σπ. Κυριαζοπούλου, *Προλεγόμενα εις την ερώτησιν περί Θεού*, δ.δ., Γρηγόρης, Αθήνα, 2000, σελ. 218-220.

<http://bit.ly/2yz5Al2>